

Літературні джерела

1. Méplan C, Hesketh J. Selenium and cancer: a story that should not be forgotten-insights from genomics. *Cancer treatment and research*. 2014; 159:145–166.
2. Marciel MP, Khadka VS, Deng Y, Kilicaslan P, Pham A, Bertino P, Lee K, Chen S, Glibetic N, Hoffmann FW, Matter ML, Hoffmann PR. Selenoprotein K deficiency inhibits melanoma by reducing calcium flux required for tumor growth and metastasis. *Oncotarget*. 2018;9(17):13407–13422.
3. Li M, Cheng W, Nie T, Lai H, Hu X, Luo J, Li F, Li H. Selenoprotein K Mediates the Proliferation, Migration, and Invasion of Human Choriocarcinoma Cells by Negatively Regulating Human Chorionic Gonadotropin Expression via ERK, p38 MAPK, and Akt Signaling Pathway. *Biological trace element research*. 2018;184(1): 47–59.
4. Kwak GH, Kim HY. MsrB3 deficiency induces cancer cell apoptosis through p53-independent and ER stress-dependent pathways. *Archives of Biochemistry and Biophysics*. 2017; 621:1–5.
5. Bertz M, Kühn K, Koeberle SC, Müller MF, Hoelzer D, Thies K, Deubel S, Thierbach R, Kipp AP. Selenoprotein H controls cell cycle progression and proliferation of human colorectal cancer cells. *Free Radical Biology & Medicine*. 2018; pii: S0891-5849(18)30020-0.

НЕЙРОНАЛЬНО – ГЛІАЛЬНІ СПІВВІДНОШЕННЯ В СПИННОМОЗКОВОМУ ВУЗЛІ ЛЮДИНИ У ВНУТРІШНЬОУТРОБНИЙ ПЕРІОД РОЗВИТКУ

І.І. Старченко, А.Г. Нікіфоров, В.В. Черняк, О.К. Прилуцький
ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»
м. Полтава, Україна

E-mail: starrdoc@i.ua

Актуальність. Відомо, що протягом усього життя людини відбувається зміна кількості нейроцитів, що входять до складу чутливих нервових вузлів. Про вікову дегенерацію нейроцитів чутливих вузлів людини та деяких тварин відомості підтверджуються з існуючих, сучасних літературних джерел. У той же час, дані щодо кількісного складу гліальних клітинних елементів та співвідношення останніх з нейроцитами на різних етапах онтогенезу, в сучасній науковій літературі висвітлені недостатньо (Krastev D., 2008).

Мета роботи полягала у визначенні кількісних співвідношень між нейроцитами різних розмірних класів та мантійними гліоцитами в спинномозкових вузлах людини у внутрішньоутробному періоді розвитку.

Матеріали та методи. Об'єктом проведеного дослідження слугували

спинномозкові вузли (L2 - L4), 12 абортивних плодів, отриманих після переривання вагітності в терміні 20-23 тижні, за медичними та соціальними показаннями. Забір матеріалу проводили згідно загальноприйнятих методик взяття матеріалу у морфологічних дослідженнях. Відповідно класичній методиці з досліджуваного матеріалу, отримували напівтонкі зрізи, які забарвлювали толуїдиновим синім. Морфометричні показники визначали на цифрових мікрофотографіях за допомогою розробленої, власної методики (Никифоров А.Г., 2015).

Згідно отриманих **результатів**, у всіх спостереженнях тіла нейроцитів були оточені мантийними клітинами, кількість яких коливалася від 2 до 9. В середньому ж, за нашими підрахунками на даному етапі внутрішньоутробного розвитку на один нейрон доводиться $4,7 \pm 1$ мантийних клітин. Відносна площа, яку займали гліоцити на поперечному зрізі спинномозкового вузла на досліджуваному етапі фетогенезу становила $16 \pm 1,1\%$, що значно менше, відповідного показника нейроцитів ($24,8 \pm 1,6\%$).

Попередньо нами було встановлено, що на 20-23 тижнях внутрішньоутробного періоду розвитку у спинномозкових вузлах людини за метричними характеристиками розрізняється три класи нейроцитів: великі (60-73 мкм), середні (16,5-31 мкм) та малі (8,5-10 мкм) (Никифоров А.Г., 2016). Проведені морфометричні дослідження свідчать, що існує залежність між розмірами перікаріону нейрона та кількістю оточуючих його гліоцитів. Так, навколо великих нейроцитів нараховувалось, від 4 до 9 мантийних клітин (в середньому - $6,2 \pm 0,7$), навколо середніх від 3 до 6 (в середньому - $4,4 \pm 0,5$) і, нарешті, в оточенні дрібних нейронів визначалося 3-4 гліальних клітинних елементів (в середньому $3,1 \pm 0,4$).

Підсумок. Таким чином, в спинномозкових вузлах людини у внутрішньоутробному періоді розвитку мантийні клітини займають відносно менший об'єм в порівнянні з перікаріонами нейроцитів. При цьому, виявлена також пряма кореляційна залежність між розмірами перікаріону нейрона та кількістю оточуючих його мантийних гліоцитів.

Літературні джерела

Никифоров А.Г. Метод получения комплексной морфометрической характеристики нейроцитов чувствительных нервных узлов человека / А.Г. Никифоров, В.В. Черняк., И.И.Старченко // Морфологічні дослідження — виклик сучасності : наук.-практ. конф. : збірник матеріалів. — Суми, 2015. — С. 36 - 37.

Никифоров А.Г. Характеристика нейроцитов спинномозговых узлов человека во внутриутробном периоде развития / А.Г. Никифоров, В.В. Черняк., И.И.Старченко // Вісник проблем біології і медицини. – 2016. – Вип. 2. Т. 2 – С. 241 – 243.

Krastev D. Electron-microscopical investigation of the satellite cells / D. Krastev, N. Krastev // Journal of IMAB – Annual Proceeding (Scientific Papers). – 2008. – Vol. 15, № 1. – P. 33–35.